

Doc: GA31/EC30/REP/08/tr

RAPOR*

“KEİ Üyesi Devletlerde Yabancı Yatırımlar ve Ekonomik Kalkınma”

Raportör: Sn. Marcel RADUCAN (Moldova)

* *Ekonomi, Ticaret, Teknoloji ve Çevre İşleri Komisyonu'nun 5 Mart 2008 tarihinde Tirana'da gerçekleştirilen Otuzuncu Toplantısında görüşülen ve 10 Haziran 2008 tarihinde, Atina'da gerçekleştirilen Otuz Birinci Genel Kurul Toplantısı'nda kabul edilen Metin.*

I. GİRİŞ

1. Karadeniz ülkelerinde yabancı yatırımların teşviki ve yerinde ticaret politikaları, Karadeniz bölgesinde yaşayan insanlar için sürdürülebilir kalkınmanın, istikrarın ve refahın kaldırma gücünü temsil eder. 2000-2007 yılları arasındaki dönemde Karadeniz ülkelerinde gözlemlenen reel ekonomik büyüme, Avrupa'nın diğer ülkelerindeki yıllık ortalama büyüme oranının üç misli üzerinde idi. Karadeniz bölgesi, dünya ekonomisinde ticaret alanındaki gelişmelerin bir yansıması, dolayısıyla da bölgenin yatırım ikliminde pozitif eğilimlerin bir sonucu olan etkileyici bir ekonomik büyüme ile birlikte en hızlı büyüyen üçüncü bölgedir.
2. KEİPA, üye ülkelerin ekonomik kalkınmaları ışığında yabancı yatırımlar meselesine daima özel bir önem atfetmiştir. Böylece 38/1999 sayılı "Karadeniz Bölgesinde Yatırımların Teşviki ve Korunması"na ilişkin Tavsiye Kararı'nda, Parlamenterler Asamble, "yabancı yatırımların önündeki engelleri fon, teknoloji ve know-how transferi aracılığıyla üretim ve ticaretin artmasını sağlamak amacıyla kademeli olarak kaldırarak, yatırımlar için geçirgen bir ortamın yaratılması ve yabancı yatırımlara ilişkin kanunların ve yönetmeliklerin çıkartılmasında ve icrasında şeffaflık ve kamuoyu yaratmak için gayret gösterilmesi" için çağrıda bulunmuştur.
3. "Avrupa Ekonomik Alanının Şekillendirilmesi"ne ilişkin 72/2003 sayılı Tavsiye Kararı'nda KEİPA, üye ülkeleri "yabancı yatırım akışları üzerindeki kısıtlamaları azaltarak mal, insan gücü, hizmet ve sermayenin serbest dolaşımını kolaylaştırmaya; ticarete işbirliği ve yatırımın teşvik edilmesine odaklanarak, AB ile bölgesel seviyede etkileşimin öncelik alanlarının tanımlanması hususunda yakın işbirliği içinde olmaya ve üye ülkelerin Dünya Ticaret Örgütü nezdinde hâlihazırdaki veya gerçekleşmesi muhtemel üyelikleri ışığında, Dünya Ticaret Örgütü ile uyum içinde, mevcut ikili ticari tercihleri ve ikili yatırım anlaşmalarını çok taraflı tercihlere ve anlaşmalara çevirmeye" çağırılmaktadır.
4. KEİPA tarafından Karadeniz Ticaret ve Kalkınma Bankası (KTKB)'na ilişkin benimsenen tavsiye kararları, KTKB'nın bölgedeki yatırım politikasında oynadığı rolü vurgulamaktadır. KEİPA, "Karadeniz Ticaret ve Kalkınma Bankası"na ilişkin 33/1999 sayılı Tavsiye Kararı'nda "esaslı özelleştirmelerin yapılması ve yatırımların korunmasına yönelik mevzuat çalışmalarının hızlandırılması" için çağrıda bulunmakta olup, "Karadeniz Ticaret ve Kalkınma Bankası: Karadeniz Bölgesinde İşbirliğinin Mali Boyutu"na ilişkin 65/2002 sayılı Tavsiye Kararı'nda, bankaya "projeler hazırlamasını, eş finansman sağlamasını, projeleri değerlendirmesini ve bölgeye yatırımların çekilmesine katkıda bulunmak amacıyla çok taraflı mali kurum ve kuruluşlar ile işbirliği içine girmesini" tavsiye etmektedir.
5. Rapordaki bilgiler, bilimsel araştırmalara, KEİ ile ilgili kuruluşların ve uluslararası örgütlerin (OECD, DTÖ) kaynaklarına dayanmaktadır. Raportör, rapora gösterdikleri katkılardan dolayı Azerbaycan, Yunanistan, Romanya ve Türkiye ulusal delegasyonlarına teşekkürlerini sunar.

II. KARADENİZ BÖLGESİ'NDE YABANCI YATIRIMLAR

a) Bölgedeki yatırım politikaları eğilimleri

6. Çeşitli yatırım türleri arasında bölgede doğrudan yabancı yatırımlara (DYY) önemli bir rol atfedilmektedir. KEİ ülkelerinin çoğundaki yatırım ortamı, doğrudan yabancı yatırımları cazip kılmak için avantajlı koşullar yaratmaktadır. Aynı zamanda, pazar potansiyeline ve 2000 yılından itibaren DYY dinamiklerindeki olumlu değişimlere rağmen, bölgenin ortak

Avrupa DYY akışlarındaki payı hâlâ düşüktür. Bu, Karadeniz bölgesine has bir dizi özelliklerden ve üye ülkelerin DYY çekme politikalarına dair farklı tutumlarından kaynaklanmaktadır.

7. Ticaretin geliştirilmesi ve bölgesel pazarın entegrasyonu, yatırım politikasına önem veren KEİ üye devletler için daima temel bir öncelik olmuştur. Ticaretin ve sermaye hareketlerinin serbestleştirilmesi, üye ülkelerin milli ekonomilerine yabancı sermaye çekmelerinin ilk göstergesi hâline gelmiştir. Bunun yanı sıra, üye ülkelerin çoğu, piyasa ekonomisi politikası açıklandıktan sonra, ekonomik reformlarında uluslararası ticarete devlet tekelinin ortadan kaldırılması prensibini kabul etmişlerdir. Bunu her iki taraf ve mallar açısından önemli bir yeniden yönlendirme takip etmiştir.
8. 90'lı yılların ortasından itibaren gerek dahili, gerekse harici DYY, KEİ üye ülkelerinin bir çoğunda, dünya ekonomisinin başarılı bir biçimde yeniden entegrasyonunu güçlendirerek artmıştır. Başlangıçta üye ülkeler arasında sabit sermayenin oluşturulmasında DYY payları açısından büyük farklılıklar mevcuttu. DYY'lerin rolü, özellikle düşük seviyede dahili sermayeye sahip ülkelerde oldukça yüksekti ve DYY'nin büyük bir bölümü, çoğunlukla kamu işletmelerinin yabancılar tarafından satın alınmasına bağlı idi. İkincisi, Karadeniz bölgesinin bazı ülkelerinde ekonomik reformların gerçekleştirilmesine etki eden ve uluslararası yatırımcıları korkutan siyasi istikrarsızlıktı. İmalat sektörü durgunluk içindeyken ve cari dengedeki açık yabancı yardımlarla kapatılırken, yardım tüketimi artmıştır. DYY, ithalatı ve tüketici mallarının dağıtımını destekleyen küçük işletmeler halini almıştır.
9. Bu dönemde imalat sektöründe DYY payı, hizmet sektöründeki paydan daha yüksekti, ama bankaların, telekomünikasyonun ve kamu hizmet kuruluşlarının özelleştirmeleri başladıktan sonra, imalat dışı sektör lehine bir eğilim görülmeye başlamıştır. DYY, malî kaynakların stabilize edilmesine, teknolojilerin modernizasyonu ve dünya pazarına erişimin teşvik edilmesine dair katkıların dışında özel sektörün güçlendirilmesi ile makroekonomik ve yapısal bozuklukların yok edilmesinde de rol oynamaya başlamıştır.
10. KEİ üyesi devletlerin milli ekonomi politikalarında öngörülen milli üreticilerin reorganizasyonu prensibi, verimliliği artırmak ve özelleştirilmiş kuruluşların çok uluslu şirketlere bağlanmasına yol açan ticari hizmetleri geliştirmek için bir fırsat yaratmıştır. Bu süreçlerin sonucu olarak, 1990'ların sonunda KEİ ülkelerinin çoğunda, DYY artışı ile bağlantılı olarak gayri safi yurtiçi hasıla (GSYH) hızlı bir büyüme göstermiştir.
11. Üye devletler bilhassa o dönemde ekonomi politikalarında, yatırımın teşvik edilmesini de sağlayarak, istikrardan büyümeye doğru hareket etmişlerdir. Alınan tedbirlerin özü, vergi oranlarının indirilmesi, gümrük mevzuatının kolaylaştırılması ve belirli alanlarda sübvansiyonların artırılmasından oluşuyordu. Ülkelerin bir çoğu, paydaşlar tarafından DYY çekmek amacıyla ikili bazda ticaret bağlantılarının yaratılmasına yönelik faaliyet göstermek üzere, yatırımın teşvikine dair uzman kuruluşlar tesis etmiştir.
12. Yabancı yatırımlar ayrıca, KEİ üyesi devletlerin yatırımların çekilmesi hususunda kendi önceliklerini daha net bir biçimde tanımlamaya başladıkları 2000 yılından sonra, genel olarak nitelikli bir değişiklik geçirmiştir. Uluslararası kurumlarla bu alandaki işbirliği, sistematik bir hâl almaya başlamıştır ve tamamen, DYY alıcıları olan ülkeler, diğerlerinin ekonomilerine yatırım yapmaya başlamışlardır.
13. AB ülkeleri ve ABD, KEİ ülkelerinde önemli bir yabancı sermaye sağlamaktadır. Üye devletlerin birçoğunun, ABD ile ilgili ülkelerde Amerikan yatırımlarını düzenleyen İki Taraflı Yatırım Antlaşmaları akdetmiş oldukları gerçeği bunun tipik bir göstergesidir. AB'den bölgeye yapılan yatırım akışları, AB'nin genişleme sürecinden ve Avrupa Birliği Komşuluk Politikası'nın kabul edilmesinden sonra farklı bir aşamaya geçmiştir.

14. DYY yönelimine ilişkin bir analiz, DYY'nin, bilhassa, birlikte bölgenin toplam içeriye akışlarının üçte ikisinden fazlasını çeken Rusya, Türkiye ve Yunanistan üçgeninde yoğunlaştığını göstermektedir. KEİ ülkelerinin DYY ile ilgili mevzuatlarda gösterdikleri gelişmeler ve ticaretin serbestleşmesi sayesinde KEİ içi sermaye akışlarında bazı pozitif dinamikler görülmektedir. Türkiye, bölgedeki başlıca yatırımcıdır. Türkiye'yi Yunanistan, Rusya ve Bulgaristan takip etmekte olup, Azerbaycan da aynı zamanda son yıllarda bölgedeki bazı devletlerin milli ekonomilerinde bir yatırımcı olarak ağırlığını artırmıştır.
15. Yunanistan; Arnavutluk, Bulgaristan ve Romanya'da önemli bir yatırımcı olarak kabul edilmektedir. Bu Balkan ülkelerindeki Yunan yatırımcılar, ticarete yönelik hizmetlerde, gıda sanayinde, tarımda ve bankacılık sektöründe faaliyet göstermektedirler. Bunun yanı sıra, Yunan yatırımcılar Ermenistan ve Moldova'da telekomünikasyon alanında önemli bir ağırlığa sahiptirler.
16. Türkiye'nin bölgedeki yatırımları çok önemli bir role sahiptir. Türkiye, Azerbaycan'daki toplam DYY'nin yüzde 15'inden fazlasına sahiptir ve petrol dışı sektörlerde üretim, inşaat, ulaşım ve ticaret şirketleri ile işbirliği yapan en büyük yatırımcıdır.
17. DYY dağılımı açısından önemli bir gözlem, Rusya'nın KEİ bölgesindeki yatırımlarının enerji sektöründe yoğunlaşmış olduğudur. Rusya, Ermenistan'da (2000 yılından sonra DYY'nin dörtte birinden fazlası) ve Moldova'da (yüzde 30) önemli bir DYY kaynağı olmaya devam etmektedir.
18. KEİ içi sermaye akışları açısından önemli başka bir husus, bölge içerisinde en önemli üç DYY kaynağı, yani Yunanistan, Rusya ve Türkiye arasındaki yatırım faaliyetleridir. Yunanlıların komşu Türkiye'deki yatırımları ve tersine, Türklerin Yunanistan'daki yatırımları, genelde bankacılık sektörüne yönelikken, Türklerin Rusya'daki yatırımları, gıda sanayi ve tekstile yapılan bazı yatırımların yanı sıra, inşaat sektörüne yoğunlaşmaktadır.
19. Sonuç olarak, KEİ ülkeleri ticaretin ve yatırımların teşvikine yönelik ikili anlaşmalar akdetmeyi tercih etmektedirler. Aynı zamanda yatırım faaliyetlerine ilişkin ikili anlaşmaların akdedilmesi ve çifte vergilendirmenin önlenmesine yönelik 90'lı yılların başlarında başlayan bir süreç hâlâ devam etmektedir.

b) Yabancı Yatırımlar Politikasında KEİ Çerçevesi

20. Kuruluşundan bu yana KEİ Örgütü, yatırımların teşvikini, faaliyetlerinin öncelikli görevlerinden biri olarak tanımlamıştır. KEİ Ekonomi Gündemi, dolaysız olarak, "kilit makroekonomik göstergelerine istikrar kazandırmanın, önemli ölçüde üye devletlerin kendi gayretlerine bağlı olmasına rağmen, KEİ idari yapıların değişik seviyelerinde rüşvetin ve yolsuzluğun kökünün kurutulmasında ve iş ortamının geliştirilmesinde, yatırım uygulama sürecinin kolaylaştırılmasında, bürokratik engellerin kaldırılmasında ve DYY teşviki için yasal tedbirlerin özendirilmesinde bir rol oynamalıdır. Doğrudan yatırımların, gerek ülkelerin kalkınması, gerekse Karadeniz bölgesinin tamamında istikrarı pekiştirmek için büyük bir önem taşıdığı" ifade edilmektedir.
21. KEİ üye devletleri, 25 Ekim 1996 tarihinde Moskova'da şeffaflık, ayrımcılık yapılmaması, yatırım teşviki, yatırım kontrolü, ihracat ve tazminatlar, konvertibilite, kilit üyelerin girişi ve kalmaları, yatırım ihracı üzerindeki sınırlamalarının kaldırılması, yatırımcıların idaresi ve anlaşmazlıkların çözümünden oluşan, yatırım işbirliğine ilişkin temel prensipler üzerinde mutabakata varmışlardır.
22. Akabinde KEİ'nin bu alandaki faaliyetleri ayrıca üye ülkeler tarafından sunulan ve diğer uluslararası ortaklar ile işbirliği içinde yerine getirilen çeşitli önemli inisiyatifler ile tanımlanmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti, 2001 yılında KEİ İş Konseyi ve Ekonomik

Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) ile işbirliği içinde bölgede yatırımların teşviki için KOBİ'lerden sorumlu Bakanlar Toplantısı'nda (İstanbul, 27 Eylül 2001) onaylanan, "**Karadeniz Yatırım İnisyatifi**" başlıklı bir konsept tasarlamıştır.

23. 2006 yılında imzalanan Karadeniz Bölgesi Ticaret ve Yatırım Geliştirme Programı (BSTIP), Yunanistan ve Türkiye Cumhuriyeti hükümetleri, KEİ ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)'nin ortak bir inisiyatifidir. Program, bölge içi ticareti ve bölgedeki yatırım bağlantılarını, kullanılmayan yatırımları ve ticaret potansiyelini tanımlayarak ve bunlardan faydalanmak için gerekli mekanizmaları harekete geçirerek, genişletmeyi hedeflemektedir.
24. KEİ'nin bilhassa bölgenin tamamını kapsayacak çok taraflı projeler geliştirmeye duyduğu ilgi, **Karadeniz Çevre Yolu** ve **Karadeniz Otoyollarına** dair iki mutabakat anlaşmalarının sonuçlandırılmasına ilişkin yeni gelişmeler ile ifade edilmektedir. Söz konusu iki bölgesel proje, UNDP ve OECD tarafından hazırlanmış ve bölge için ticareti ve yatırım teşviklerini artırmayı hedeflemektedir.
25. KEİ'nin ilgili iki kurumu – **KEİ İş Konseyi (KEİK)** ve **Karadeniz Ticaret ve Kalkınma Bankası (KTKB)** – KEİ'nin yatırım teşviklerine dair stratejisinde önemli bir rol oynamaktadır.
26. KEİK'nin bölgedeki yatırımın teşvikine dair rolünü vurgulayan KEİ devlet ve hükümet başkanları, 25 Haziran 2007 tarihinde kabul edilen **KEİ Onbeşinci Kuruluş Yıldönümü Zirvesi Deklarasyonu**'nda "KEİ İş Konseyi'nin ticarete işbirliğini kolaylaştırma ve yenilikleri teşvik etme hususlarında yaptığı katkıları takdir etmişler ve daha büyük ekonomik ve ticari entegrasyona ve Karadeniz bölgesinde lehte iş ve yatırım koşullarının tesis edilmesine yönelik olarak, gelecekte ticaret engellerinin ve iş/yatırım engellerinin tanımlanması ve kaldırılması sürecinin kolaylaştırılmasında KEİ İş Konseyi'nin daha büyük bir rol oynamasını öngörmüşlerdir".
27. KTKB, taahhüt edilmiş bir sermaye altyapısından yararlanmakta olup, öncelikle yoğunlaştığı alanlar şöyledir: i) Tercihli olarak çeşitli üye ülkelerin katılımını da öngören güçlü işbirliği ve kalkınma etkisine sahip ekonomik altyapı yatırımları dahil olmak üzere, proje finansmanı, ii) üye ülkeler arasında ticari ve ekonomik işbirliğinin teşvik edilmesine yönelik ticari finansman ve iii) kredi ve özkaynak yatırımları temin ederek, özel işletme sektörünün kalkındırılması.

III. YABANCI YATIRIMLAR ALANINDA ÜYE ÜLKELERİN MİLLİ POLİTİKALARI

Arnavutluk

28. Arnavutluk'ta bir dizi doğal kaynakların mevcudiyeti, madencilik, enerji üretimi, petrol ve gaz, telekomünikasyon ve finansman gibi stratejik sektörlerde yatırımların çekilmesine fırsat sunmaktadır. Bu süreç, Yunanistan, İtalya ve Türkiye başta olmak üzere, yabancı yatırımcıları çekmiştir. Birincil öneme sahip sektörlerle yönelik olarak uygulanan özelleştirme stratejisi, belirgin bir şekilde nitelikli yabancı şirketleri stratejik yatırımcılar olarak çekmeyi amaçlamaktadır.
29. Arnavutluk'un "Yabancı Yatırımlar Yasası", Arnavutluk'a yatırım yapmak isteyen tüm yabancılara dikkate değer teminatlar sunarak, ülkede yabancı yatırımcılar (gerçek veya tüzel kişiler) için lehte yatırım koşulları sağlamaktadır. Söz konusu hükümler, tüm sektörler için hükümetten önceden izin alınmasının kaldırılmasını, şirketlerde yabancı iştirakler yüzdesinde herhangi bir kısıtlamanın getirilmemesini ve yabancı yatırımcıların tüm fonların ve iştirak hisselerinin ülke dışına çıkartma hakkını da kapsamaktadır.

30. Bu liberal yatırım rejiminde sınırlı sayıda istisnalar mevcuttur. Bunların büyük bir bölümü ise yayın, sağlık hizmetleri ve avukatlık hizmetleri için geçerlidir. Ayrıca gayrimenkul alımına dair kısıtlamalar da dikkate değerdir: Tarım arazileri yabancılar tarafından satın alınamaz, ancak 99 yıla kadar kiralanabilir. Ticari amaçlı kullanılan mülkler, yalnızca önerilen yatırımın değeri, arazi bedelinin üç katı kadar ise satın alınabilir.
31. Arnavutluk, KEİ üyesi beş ülke - Bulgaristan, Romanya, Yunanistan, Rusya ve Türkiye - ile yatırımın karşılıklı korunmasına dair anlaşmalar akdetmiştir. Arnavutluk Merkez Bankası istatistiklerine göre, ülkedeki DYY, 2000 yılında 143 milyon USD'den 2004 yılında 341 milyon USD'ye yükselmiştir. DYY'nin yüzde 60'ı özelleştirme sürecinden elde edilmiş olup, Arnavutluk'ta yabancı yatırımların yapıldığı ana sektörler telekomünikasyon, endüstri ve tarım işleme alanlarından oluşmaktadır.

Ermenistan

32. Ermenistan'ın ticaret ve yatırım politikası uyarınca yabancı şirketler, Ermeni şirketleri ile aynı haklara sahiptirler (ulusal muamele) ve kimi durumda geçici öncelikli vergi muamelelerinden yararlanabilirler. Ülke, bazı büyük ölçekli devlet teşekküllerini özelleştirme sürecindedir. Ermenistan'ın (1999 yılında tadil edilen) 1997 tarihli Özelleştirme Kanunu, yabancı şirketlerin özelleştirme sürecine katılımda Ermeni şirketler ile aynı haklara sahip olmalarını öngörmektedir. Ermenistan kanunları altında yabancı yatırımlar kamulaştırılmaz. Ayrıca, mahkeme kararı karşılığında ve tazminatı ödenmek kaydıyla doğal acil durumlar veya devletin içinde bulunduğu acil durumlar dışında yabancı yatırımlara el konulamaz ve bu yatırımlar istimlak edilemezler.
33. Ermenistan şu anda ihracatçılara (ihracat vergisi muafiyeti, ihraç edilen mallar ve hizmetler için Katma Değer Vergisi (KDV) iadesi) ve yabancı yatırımcılara (gelir vergisi erteleme ve zararı süresiz olarak devretme imkanı) teşvikler uygulamaktadır. Yabancı Yatırımlar Kanunu uyarınca ayrıca ekonominin belirli sektörlerine yönelik ve ekonomi için stratejik öneme sahip yatırımlarda her bir durum için münferit bazda çeşitli geçici (ad hoc) teşvikler de müzakere edilebilir. Hükümet, madenler veya telekomünikasyon ağları gibi büyük devlet varlıklarının özelleştirilmesi başta olmak üzere, özelleştirme anlaşmalarının bir parçası olarak yatırımcılar için zorunlu performans koşulları getirmiştir.
34. Ermenistan, KEİ üyesi dört ülke - Gürcistan, Yunanistan, Romanya ve Ukrayna - dahil olmak üzere, 16 ülke ile karşılıklı yatırım anlaşmaları akdetmiştir.

Azerbaycan

35. Azerbaycan, yalnızca enerji kaynaklarından dolayı değil, ulaşım ve tarım alanlarında büyük ölçekli yatırımlara fırsat sunan avantajlı bir coğrafi konum ve coğrafi çeşitlilik gibi hususlar bakımından da DYY çeken ülkeler arasında en başarılı ülkelerden biridir. Son 10 yılda Azerbaycan'daki toplam DYY stoku 25 milyar USD'yi aşmıştır ve ülke, son birkaç yılda ülkedeki yatırım faaliyetlerine yönelik yasal çerçevede ticaretin yönetimini serbestleştiren ve aşırı bürokrasiyi azaltan bir dizi pratik yönetmelikler ile birlikte kademeli bir gelişim elde etmiştir. Yeni Vergi Kanunu, Medeni Kanun ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu, Tapu Kanunu, Çalışma Kanunu, Gümrük Kanunu, Döviz Kanunu ve Uluslararası Arbitraj Kanunu kabul edilerek, yasal bir reform gerçekleştirmiş ve sistem yurtiçi ve yurtdışı ticaret için daha şeffaf ve uygun hâle getirilmiştir.
36. Azerbaycan mevzuatı genel olarak DYY için oldukça liberal bir milli rejim tesis etmektedir (ki bunun anlamı, DYY'nin yerli yatırımcıların yatırım yapmalarına izin verilen her türlü sektörde sıcak karşılandığıdır). Açıklık ve şeffaflık prensibini öngören böyle bir rejim temel olarak devlet mallarının özelleştirilmesi için de mevcuttur. Yabancı yatırımlar için özel

izinler veya spesifik tescil zorunlulukları yoktur. Lisans prosedürleri, yabancı yatırımcıların menfaatleri de göz önüne alınarak esas olarak basitleştirilmiştir. Azerbaycan'daki bir yabancı yatırımcı şu anda milli güvenlik ile ilgili birkaç sektör dışında ayrımcılık yapılmayan bir rejimden faydalanmaktadır. Hükümet özellikle bankacılık sektöründe yabancı iştiraklere dair kısıtlamaları kaldırmıştır.

37. Hükümet, yakın zamanda ticaret topluluğu ile diyalogun geliştirilmesini hedefleyen bir dizi inisiyatifi uygulamaya koymuştur. Olağan yollardan siyasi lobi faaliyetleri ve bakanları ile kurumları aracılığıyla hükümetle iletişime geçmenin dışında yabancı bir yatırımcı bilhassa petrol dışı sektörde ihracatın ve yatırımın teşvik edilmesini hedefleyen Azerbaycan İhracat ve Yatırım Teşviki Vakfı (AZPROMO) ve Azerbaycan Yatırım Şirketi (AIC) gibi yapılar aracılığıyla mesajlar iletebilir.
38. Azerbaycan, bir dizi yabancı yatırımlara dair çok taraflı anlaşmalara da taraf olan Bulgaristan, Gürcistan, Yunanistan, Moldova, Romanya, Türkiye ve Ukrayna gibi KEİ ülkeleri dahil olmak üzere, yatırımların karşılıklı korunmasına dair 27 ikili anlaşma akdetmiştir.

Bulgaristan

39. Bulgaristan; enerji, bilgi teknolojisi, ulaşım, telekomünikasyon ve tarım alanları dahil olmak üzere, gelecek vaat eden ekonomi sektörlerinin geliştirilmesine odaklanan bir hükümete ve liberal bir yabancı yatırımlar rejimine sahiptir. Devam eden ekonomik ilerleme ve siyasi istikrar, Bulgaristan'ın itibarlı uluslararası yatırımcıları ülkeye çekme gücünü artırmıştır. Ülkenin olumlu ekonomik beklentilerini ve ihtiyatlı malî politikalarını yansıtan uluslararası kredi notu istikrarlıdır ve gelişmeye devam etmektedir.
40. Bulgaristan'ın Yatırım Teşviki Kanunu, yerli ve yabancı yatırımcıların eşit muameleyle tâbi tutulmasını öngörmektedir. Bu Kanun, gelişmiş idari hizmetlere yönelik koşullar yaratmaktadır ve bir yatırım teşviki paketini içerir. Kanun, yatırım projelerinin üç yıla kadar uygulanmasını teşvik etmektedir. Kanun, fikri mülkiyeti ve teminatları açıkça yabancı yatırım olarak tanımaktadır. Yabancı yatırımcılar için en yaygın kuruluş türü limitet şirket kuruluşlarıdır. Diğer tipik türler anonim şirketler, ortak girişimler, iş ortaklıkları, genel ve limitet ortaklıklar ve şahıs şirketleridir.
41. Ülkenin AB'ye girmesi, AB müktesebatına uyumlu hâle getirilen yabancı yatırımlar alanındaki mevzuat çerçevesinde önemli değişikliklere sebep olmuştur ve bu değişiklikler, tüm diğer yabancılar yalnızca Bulgaristan Parlamentosu tarafından onaylanan uluslararası anlaşmalar bazında mülk edinebilirken, AB vatandaşlarına ve kuruluşlarına mülk edinme izni veren anayasal bir tadilin kabul edilmesine sebep olmuştur. Çoğunluğu yabancı iştiraklerden oluşan, ancak yerel olarak tescil edilmiş şirketlerin gayrimenkul edinmelerine herhangi bir yasal sınırlama getirilmemiştir.
42. Hükümetin yatırımların teşvikine ilişkin politikası, bankalar ve diğer finans kurumları, sigorta şirketleri, yatırım şirketleri, özel yatırım amaçlı şirketler, emeklilik ve sağlık sigortası şirketleri, şans oyunları şirketleri veya Özelleştirme Kanunu gereğince yapılan yatırımlar için geçerli değildir. Son kanun taslağı tadilleri altında ayrıca gayrimenkul ve turizm sektörleri de hükümetin yatırım teşviki politikasından hariç tutulmuşlardır. Hükümet, 2003 yılında işsizlik oranları yüksek bölgelerde yapılacak yatırımlar için vergi teşviklerini yürürlüğe koymuştur. 2004 yılında yürürlüğe konulan ve değeri 6.65 milyon USD üzerindeki yatırım projeleri için ihracatta KDV muafiyeti, AB üyesi olmayan şirketler için hâlâ yürürlüktedir.
43. Bulgaristan, çoğu KEİ üye devleti ile yabancı yatırımların teşviki ve korunmasına dair antlaşmalar akdetmiştir: Arnavutluk, Ermenistan, Gürcistan, Yunanistan, Moldova,

Romanya, Rusya, Sırbistan, Türkiye ve Ukrayna. Bunun dışında Bulgaristan'da şu anda altı adet serbest bölge mevcuttur: Tuna nehri üzerinde Ruse ve Vidin limanları, Plovdiv (Filibe), Svilengrad (Türkiye sınırı yakınlarında); Dragoman (Sırbistan sınırı yakınlarında) ve Karadeniz kıyısında Burgas limanı. Hepsisi anonim şirketler veya kamu şirketleri tarafından yönetilmektedirler. Hükümet, bölgelerin her biri için arazi ve altyapı hizmetleri temin etmiştir.

Gürcistan

44. Gürcistan, rekabeti artırmaya yönelik bir düzenleyici çerçeve geliştirmeye devam etmektedir. Yabancı yatırımların tâbi olduğu mevzuat, öncelikli bir muamele sunmasa da yabancı yatırımcılara lehte koşullar sunmaktadır. Yatırım Faaliyetlerinin Teşviki ve Teminatları Kanunu'nu, yabancı yatırımcıları on yıl boyunca yatırımlarının koşullarını değiştirebilecek müteakip mevzuatlardan korumaktadır. Yabancı yatırımları düzenleyen diğer mevzuatlar Girişimci Kanunu'nu, İflas Kanunu'nu, Mahkemeler ve Genel Yargı Yetkisi Kanunu'nu, Tekelci Faaliyetlerin Sınırlandırılması Kanunu'nu, Gümrük, Tarifeler ve Harç Kanunu'nu ve Menkul Kıymetler Borsası Kanunu'nu kapsamaktadır.
45. Gürcistan, 34 çifte vergilendirme anlaşmalarını müzakere etmiş ve bunlardan 19'unu yürürlüğe koymuştur. KEİ üyesi devletler arasında Ermenistan, Azerbaycan, Bulgaristan, Yunanistan, Romanya ve Ukrayna ile yürürlükte bulunan anlaşmalar yapılmış olup, Moldova ve Türkiye ile yatırım teşvikine dair ikili anlaşmalar müzakere edilmiştir.
46. Gürcistan'da 1997-1998 ve 2003-2004 yılları arasında DYY iki kez zirveye ulaşmıştır. Her ikisi de sırasıyla Bakü-Supsa ve Bakü-Tiflis-Ceyhan boru hatlarının inşası olmak üzere, enerji projeleri ile ilgilidir. Ancak, boru hatları tamamlanmış olmasına rağmen, 2004 yılından sonraki yabancı yatırım akışları daha önceki dönemlerden daha yüksektir. Böylece Gürcistan'ın toplam yabancı yatırım stoku 2005 yılında ülkedeki GSYİH'nin %36'sını temsil eden 2.3 milyar USD olarak gerçekleşmiştir.

Yunanistan

47. Yunanistan'ın altyapısı son üç yılda önemli ölçüde geliştirilmiştir. Enerji ve telekomünikasyon piyasalarında devam eden serbestleştirme çalışmaları, yatırım fırsatları sunmaktadır. Yunan işletmeleri, Güneydoğu Avrupa'da lider yatırımcılar arasındadır ve Yunanistan, Balkan ticareti için bir merkez kabul edilmektedir. Yunan ekonomisinin gelecek üç yılda takriben yüzde 3 - 3.5 oranında büyüme göstereceği beklenmektedir. Büyüme, özel sektör kredileri ve kamu sektöründe 2000-2006 yılları arasında kabaca 24 milyar USD civarında gerçekleşen AB yapısal uyum fonlarından yararlanılması ile finanse edilmiştir. Yunanistan'a 2007-2013 yılları arasındaki dönem için takriben 24 milyar USD tutarında benzer bir AB fonu tahsis edilmiş ve Yunanistan hükümeti aynı dönem içinde altyapı projeleri için 3.5 milyar tutarında bir bütçe ayırmıştır.
48. Kamu hizmetlerinde yabancı ve yerli özel yatırımlara kısıtlama getiren Yunanistan, telekomünikasyon piyasasını açmış ve enerji sektörünü yavaşça serbestleştirme sürecine girmiştir. Sınır bölgelerinde ve bazı adalarda (milli güvenlik sebebiyle) gayrimenkul alımlarına kısıtlamalar getirilmiştir. Hükümet, Yunan ekonomisinin rekabet edebilirliğini artırmak için, malî reformlar ve başka reformlarda bulunmayı taahhüt etmiştir. Hükümet, mali konsolidasyona ulaşmak, vergi reformları uygulamak, ticari işlemlerde aşırı bürokrasiyi azaltmak ve piyasadan devlet kontrolünün kaldırılmasını kolaylaştırmak amacıyla tasarlanmış bir ekonomi politikaları karışımını kademeli olarak kabul etmiştir. Hükümetin öncelikli hedeflerinden biri, Posta Tasarrufları Bankası'nın (Postal Savings Bank) ve Atina Uluslararası Havalimanı'nın Atina Menkul Kıymetler Borsası'nda işlem görmeleri dahil

olmak üzere, çeşitli kamu işletmelerini özelleştirmek ve limanlar ile liman hizmet tesislerinin özel iyeliğine izin vermektir. Planlar ayrıca devletin Yunanistan Ziraat Bankası'nda ve Emboriki Bankası'ndaki payının azaltılmasını da kapsamaktadır. Hükümet henüz 2004 yılı Olimpiyat Oyunları'nın gelirlerinin nasıl kullanılacağına dair planlarını sonuçlandırmamıştır. Ancak, bunların bazılarının özel holdinglere kiralanmasına ilişkin öneriler mevcuttur. Yabancı ve yerli yatırımcıların özelleştirme programlarına katılımı, kısıtlamalara tâbi değildir.

49. Yunanistan, KEİ üyesi tüm devletler ile yatırımların karşılıklı korunmasına dair anlaşmalar akdetmiştir. AB üyesi ülkeler tarafından yapılan yatırımlar, AB yönetmeliklerinin yönetimi ve koruması altındadır. Yunanistan'da Pire, Selanik ve Heraklion liman bölgelerinde üç adet serbest bölge mevcuttur. Yunan ve yabancılara ait şirketler bu bölgelerde aynı avantajlardan yararlanmaktadırlar. Yabancı menşeli mallar bu bölgelere gümrük vergisi veya diğer vergiler ödenmeden getirilebilir ve akabinde başka bir gemiye aktarıldıkları veya yeniden ihraç edildikleri takdirde, tüm gümrük vergilerinden muaf tutulurlar.

Moldova

50. Moldova hükümeti, avantajlı vergi muameleleri dahil olmak üzere, gerek yerli, gerekse yabancı yatırımcılar için uygun bir yasal temel oluşturmuştur. Moldova kanunları altında yabancı şirketler, yerli şirketler ile aynı muameleye tâbi tutulmaktadır (milli muamele prensibi). Hükümet, yatırımların ekonomik yeniden yapılanma için hayati önem taşıdığını kabul etmekte olup, modernizasyonu ve yeni rekabetçi teknolojilerinin uygulanmasını, daha yüksek verimlilik, kârlılık, gelirler ve istihdam için bir ön hazırlık olarak görmektedir. Yatırım çekme önceliğinin bulunduğu sektörler şöyledir: Yazılım geliştirme, yeni inşaat malzemelerinin imalatı, virüssüz üzüm bağlarının ve meyve ağacı fidelerinin üretimi, telekomünikasyon ve IT altyapısının geliştirilmesi, ilaç, elektrik ve elektronik cihazların, ekipmanların ve makinelerin imalatı. Şarap üretimi, aydınlatma endüstrisi, inşaat, mobilya, tarım işletmeleri ve gıda sektörleri de yabancı yatırımcılar için potansiyel olarak cazip sektörlerdir.
51. Hükümet, 2004 yılında Moldova'nın orta vadede sürdürülebilir kalkınması için bir politika çerçevesi tesis eden Ekonomik Büyüme ve Yoksulluğu Azaltma Stratejisi (EGPRS)'ni onaylamıştır. 2005 yılının Şubat ayında imzalanan AB-Moldova Eylem Planı ve yine 2005 yılı Nisan ayında onaylanan yeni hükümet faaliyet programı ("Ülkenin Modernizasyonu, İnsanların Refahı") ile birlikte EGPRS'nin Moldova ekonomisinin gelecekteki gelişimine kılavuz olmak üzere düşünülmüştür. EGPRS'nin hedeflerinden biri, yatırım koşullarını geliştirmek, yerli ve yabancı özel sektör yatırımlarını hızlandırmaktır. Bu alandaki başlıca hedefler, makroekonomik istikrarın muhafazası, özel sektörde reformlar ve yatırım ortamını geliştirmek için düzenlemelerdir.
52. Moldova hükümeti (GOM), sicil kayıt prosedüründe "tek pencere" yaklaşımını uygulayarak, belge ibrazını basitleştirmiştir. Hükümet ayrıca 2002 yılında çalışma lisanslarını vermekten sorumlu tek makam olarak Lisanslar Dairesi'ni kurarak ve lisans gerektiren faaliyetlerin sayısını indirerek, lisans prosedürlerini basitleştirmiştir.
53. 2004 yılından itibaren DYY akışları, Alman Metro Cash & Carry mağazasının, Avusturyalı Grawe sigorta şirketinin, Azeri AzPetrol petrol şirketinin ve ABD yatırım fonu NCH Capital'in yatırım projeleri dahil olmak üzere, çeşitli büyük yatırım projeleri sayesinde düzenli olarak 250 milyon USD'ye kadar çıkmıştır.

Romanya

54. Romanya mevzuatı ve yönetmelikleri, yabancı yatırımcılara milli muamele yapılmasını öngörmekte olup, iç piyasaya serbest erişim güvencesi vermekte ve yabancı yatırımcıların özelleştirmelere iştirak etmelerine izin vermektedir. Yabancı sermaye rejimi mevzuatı sürekli olarak yapılan değişikliklerden özellikle de ülkenin Avrupa Birliği'ne katılım sürecinde etkilenmiştir. Romanya'nın bir AB üyesi olarak üstlendiği yeni konum, yabancı yatırımcılar için mali teşvik bağlamında pek çok avantaj getirmektedir. Ulusal vergi rejimi küçük işletmelere ya kurumlar vergisi ya da %2.5 lik ciro vergisi ödeyebilmeleri olanağı sağlamaktadır. Hükümet bölgesel kalkınma (altyapı dahil), çevrenin korunması, araştırma ve geliştirme, insan kaynakları ve eğitim dahil sosyal içerme alanlarında Romanya'da büyük ölçekli doğrudan yabancı sermaye çekmeye yönelik yeni bir yatırım kanunu hazırlamaktadır. Kanunun 2008 yılında yürürlüğe girmesi ve AB'nin Devlet Yardımı şartlarına uygunluk göstermesi beklenmektedir.
55. Yabancı yatırımcılar, Romanya'da sermayesi tamamen yabancılara ait şirketler kurma (yine de ortak girişimler daha yaygındır) ve vergi sonrası kârın yüzde 100'ünü tahvil etme ve ülkesine götürme hakkına sahiptirler. Yabancı şirketler, yatırımın yönetim ve idaresine iştirak edebilir ve sözleşmelerden kaynaklanan yükümlülüklerini ve haklarını başka Romen veya yabancı yatırımcılara temlik edebilirler. Yabancı yatırımcı iştirakleri; yabancı sermaye, ekipman, nakliye araçları, yedek parçalar ve diğer mallar, hizmetler, fikri mülkiyet hakları, teknik know-how ve yönetim uzmanlığı veya Romanya'da başka faaliyetlerden gelirler ve kârlar şeklinde olabilir. Yabancı yatırımlar; çevre koruma, milli güvenlik, savunma, kamu düzeni ve kamu sağlık yönetmeliklerine riayet etmek zorundadır.
56. Romanya'da serbest bölgeler, 2002 ve 2004 yıllarında tadil edilen 84/1992 sayılı Kanun çerçevesinde faaliyet göstermektedir. Bu Kanun'un genel hükümleri, malların kısıtlama olmaksızın girişini ve yeniden ihracını ve gümrük vergisi muafiyetini kapsar. Söz konusu Kanun ayrıca Romen olan veya olmayan şirketlerin veya gerçek kişilerin 50 yıla kadar bina veya arazi kiralamalarına veya devretmelerine izin vermektedir. Romanya'da şu anda altı adet serbest bölge mevcuttur: Sulina (Tuna nehri ağzında); Constanta-Sud Agigea (Constanta limanı yakınlarında, Karadeniz / Tuna Nehri Kanalı girişinde); Galati (Tuna nehri ağzından 100 km mesafede); Braila (Tuna nehrinin üst kısmında Galati'den 30 km mesafede); Curtici-Arad (Macaristan sınırına yaklaşık 30 km mesafede); ve Giurgiu (Tuna nehri üzerinde, Bükreş'in 60 km güneyinde).

Rusya

57. Rusya'nın GSYİH'daki güçlü büyümesi ve artan gelirleri, yabancı yatırımcıların ilgisinin artmasına da sebep olmuştur. Buna ek olarak, birçok bölgeye (üniversitelerin yakınına teknoloji parkların ve limanlar ile sınırların yakınına ihracat bölgelerinin kurulması dahil olmak üzere) DYY çekmek için kanunlar ve programlar geliştirmiştir. 2004-2007 dönemi Rusya'da, yıllık 11-13% bir sermaye arttırımı ile, yatırım hamlesi dönemi olarak tanımlanmıştır. 2007 yılında Rusya'daki yabancı yatırımlar tutarı 186,9 Milyar Amerikan Doları (53 Milyar Amerikan Doları FDI, 10 Milyar Amerikan Doları portföy yatırımı ve 124 Milyar Amerikan Doları diğer yatırımlar) olmuştur. Tarım sektöründeki yatırım koşulları, çeşitli faktörler sayesinde gelişme göstermektedir. Kışı başına gelirlerde yukarı doğru oluşan bir eğilimin sonucu olarak, gıda ürünlerine karşı yerli talep artış göstermektedir. Bu değişim, gıda işleme endüstrisine ve gıda toptan ve perakende satış altyapısına yapılacak yatırımları canlandırmaktadır. Gıda işleme sektörünün yıllık olarak yüzde 15 oranında genişlemeye devam etmesi beklenmektedir. Bu işletmelerden elde edilen kârlar, Rusya'nın tarımsal üretimine ve kırsal altyapısına yapılacak yatırımları ve modernizasyonunu harekete

geçirmiştir. Çiftlik mülkiyetlerinde ve finansmanında ki yapısal değişiklikler, yatırımlar için daha avantajlı koşullar yaratmıştır. 2002 yılı başlarında birçok eski devlet ve kolektif çiftlikler özelleştirmeyi ve iflas prosedürlerini tamamlamışlardır. Mülkiyet hakları daha net bir hâle getirildiğinden, mülkiyet edinmek daha kolay hâle gelmiştir.

58. Yabancı yatırımların düzenlenmesi alanındaki temel yasal faaliyetler, Yabancı Yatırımlar Kanunu ve üretim paylaşımı anlaşmalarıdır. 2004 yılında kabul edilen Yabancı Yatırımlar Kanunu, yabancı yatırımlar için bir milli (ayrımcı olmayan) rejim prensibini taahhüt etmekte ve ortak girişimler için birtakım gümrük ve vergi teşviklerini sunmaktadır. Rus hükümeti, yabancı yatırımlar konusundaki devlet politikasında, yabancı yatırımların girişinin kısıtlandığı stratejik ekonomik sektörlerin tanımına önem vermiştir. Bu bağlamda, Devlet Duma, nükleer enerji, silah üretimi ve satımı, balıkçılık, uzay, jeolojik araştırma ve federal önemdeki alanlarda yeraltı çalışmaları dahil 42 alanı kapsayan stratejik önemdeki sektörlere yabancı yatırımların erişimini yasaklayan bir Kanun'u kabul etmiştir. Bu Kanun'a istinaden en büyük televizyon, radyo ve basım şirketleri dahil, medya da kısmi stratejik önemdeki bir sektör olarak ele alınmıştır. Özellikle, yer kaynakları konusunda yeniden düzenlenmiş olunan Kanun, yatırım faaliyetleri lisanslamasının idari yönleri hususunda ve yabancı şirketlerin stratejik alanlarda büyük çoğunluğu elde etmelerini kısıtlayan hususlarda anahtar roldeki çeşitli hükümleri içermektedir
59. 2006 yılı ilkbaharında kabul edilen yeni bir Orman Kanunu, vergilerin ertelenmesini sağlayarak, sektörde yabancı yatırımı canlandıracaktır. 2004 yılında, orman endüstrisine yapılan toplam yatırımlar, 2003 yılında 825 milyon USD'ye karşılık 1 milyar USD olarak tahmin edilmiştir. Bu yatırımlara tahmini 280 milyon USD yabancı yatırımlar da dahil edilmiş olup, yabancı yatırımların yüzde 70 - 80'i aşağı akım odun işleme faaliyetlerine aktarılmıştır. Federal Orman Dairesi'ne göre, Rusya'nın orman sektörünü modernize etmek için yıllık toplam 2 milyar USD'ye ihtiyaç duyulmaktadır.
60. Rus hükümeti, 2005 yılında, 20 yıl süreyle endüstriyel üretim bölgelerinin ve (Araştırma ve Geliştirme odaklı) ileri teknoloji bölgelerinin kurulmasını öneren Özel Ekonomik Bölgeler (ÖEB) Kanunu'nu çıkartmıştır. 2005 yılı Kasım ayında hükümet, ihalenin sonuçlarını ve altı adet ÖEB'nin kurulacağını ilan etmiştir. Endüstriyel üretim bölgelerinde (20 kilometrekare) faaliyet gösteren işletmeler, daha düşük bileşik sosyal vergiler ödeyeceklerdir (en yüksek oran %26'dan %24'e indirilmiştir) ve ileri teknoloji bölgeleri (2 kilometrekare) içerisinde bulunanlar, tüm Araştırma ve Geliştirme harcamalarını mahsup edebileceklerdir. Her iki bölge, indirilmiş arazi ve gayrimenkul vergilerinden ve ithalat ile tamamlanmış ihracatlara ilişkin gümrük vergisi feragatlerinden yararlanabileceklerdir.

Sırbistan

61. Sırbistan'da devam eden geçiş süreci çerçevesinde henüz tüm yapısal engeller kaldırılmamış olmasına rağmen, Sırbistan hükümeti engellerin kaldırılması, iş ortamında reformların yapılması ve ekonomiyi yabancı iştiraklere açma gereklerinin farkındadır. Sırbistan hükümeti 2004 yılı Haziran ayında engelleri ve bu engelleri kaldırmak için iş çevreleri ile yapılması gereken işbirliğini tanımlayan bir Eylem Planı hazırlamıştır (Dünya Bankası ile birlikte). Balkanlarda, çok iyi bilinen siyasi süreçlerden dolayı, Balkanların kümülatif yabancı yatırım seviyesinde Sırbistan, bölgenin diğer ülkelerine kıyasla hâlâ düşük seviyededir. Buna rağmen, ülkenin potansiyeli uluslararası yatırımcılar tarafından büyük ve gelecek vaat eden bir potansiyel olarak kabul edilmektedir.
62. 2003 yılında Sırbistan'daki DYY, Güneydoğu Avrupa'da, başka ülkelerin bile üstünde olacak şekilde takriben 1 milyar USD olarak gerçekleşmiştir. 2004 yılında DYY, özellikle özelleştirmedeki yavaşlamadan ve 2004 yılı Mart ayındaki hükümet değişikliğinden sonra

görülen siyasi belirsizlikten dolayı ancak 900 milyon USD olarak tahmin edilmiştir. Oysa 2005 yılında yatırımcıların ilgisinde yeniden bir patlama görülmüş ve DYY'nin 1,5 milyar USD'ye ulaştığı tahmin edilmiştir. Bu ilginin büyük bir bölümü bankacılık sektörüne yoğunlaşmıştır. Aynı yıl içinde Sırp şirketler de yurtdışında takriben 59 milyon USD yatırım yapmışlardır.

63. Amerika Birleşik Devletleri, 2003 yılından beri Sırbistan'daki en büyük yatırımcılardan biridir ve ülke kırkın üzerinde karşılıklı yatırım anlaşmaları akdetmiştir. Bunların arasında Arnavutluk, Bulgaristan, Yunanistan, Romanya, Rusya, Türkiye ve Ukrayna olmak üzere, KEİ üyesi yedi ülke de mevcuttur. Sırbistan, Güneydoğu Avrupa İstikrar Antlaşması çerçevesinde 2004 yılı itibariyle onaylanan ve tamamen çalışmaya hazır hâle getirilen Güneydoğu Avrupa Serbest Bölgesi'nin bir merkezidir. Antlaşma, karşılıklı ticaretin en az yüzde 90'ını 2008 yılı sonu itibariyle serbest bırakmaktadır. Buna ek olarak, Rusya ile akdedilen ve 150 milyon insandan oluşan bir piyasaya erişimi sağlayan Serbest Ticaret Anlaşması da yürürlüktedir. Avrupa Komisyonu, 2000 yılında, Sırbistan ve Karadağ için Özerk Ticaret Tedbirleri getirmiştir. Bu tedbirler, gümrük vergisi ve miktar kısıtlamaları olmadan, neredeyse Sırbistan ve Karadağ menşeli tüm ürünlerin AB ülkelerine ihracına izin vermektedir.

Türkiye

64. Hükümet, 2000-2002 yıllarında uygulanması kararlaştırılan Yeniden Yapılanma Programı çerçevesinde, yabancı sermaye akışına özel önem vermiştir. Türkiye; siyasi istikrarı sağlamak, kalıcı ekonomik istikrarı tesis ve muhafaza etmek, yapısal reformları gerçekleştirmek, ekonomide özel sektörün rolünü artırmak ve özel sektöre odaklanmış bir kalkınma temin etmek için 2003 yılında devam eden ekonomik reform programının kapsamı dahilinde doğrudan yabancı yatırımlarda sahip olunan potansiyeli uygulamak amacıyla Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu'nu çıkartmıştır. Söz konusu yeni Kanun, yatırımcılara eşit muamele ve eşit haklar vaat etmektedir. Türk Ticaret Kanunu çerçevesinde kurulan şirketler, Türk şirketleri kabul edilmektedir ve Türk şirketlerinin yararlandıkları tüm haklardan eşit olarak yararlanmaktadırlar.
65. Aynı zamanda yabancı yatırımcılar, belirli sektörlerde kuruluş kısıtlamalarına tâbidirler. Yabancı hissedarların özkaynak iştirak oranı, yayın sektöründe yüzde 20 ve havacılık, deniz taşımacılığı ve (telekomünikasyon mevzuatının bu limitlerde bazı şirkete özgü muafiyetler tanımak üzere tadil edilmiş olmasına rağmen) birçok katma değerli telekomünikasyon hizmetleri sektöründe yüzde 49 ile sınırlıdır. Şirketler yine de kurulduktan sonra tam olarak milli şirketler muamelesi görmektedirler. Bankacılık ve sigorta sektörleri dahil olmak üzere, finans hizmetleri ve petrol sektöründe şirket kuruluşu için yerli ve yabancı yatırımcıların hükümetten özel izin almaları gerekmektedir.
66. Yabancı sermayeyi çekmek için yapılan yasal düzenlemeye ek olarak, 4 Haziran 2006 tarihinde ülkenin ekonomik kalkınması için gerekli yatırımları artırmak ve Türkiye'de yatırımların teşvikine yönelik yatırımları destekleme ve sunum stratejilerini belirlemek ve uygulamak amacıyla Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı kurulmuştur.
67. Türkiye'nin serbest bölgelerinde faaliyet gösteren şirketler geçmişte birçok avantajdan yararlanmış olsalar da gelecekte bu avantajlar yakın zamanda çıkması beklenen mevzuat ile sınırlanacaktır. 1985 yılında serbest bölgelere ilişkin kanunun çıkartılmasının ardından 21 serbest bölge kurulmuştur. Serbest bölgeler; imalat, depolama, paketleme, ticaret, bankacılık ve sigorta faaliyetleri dahil olmak üzere, geniş bir faaliyet yelpazesine açıktır. Yabancı ürünler, serbest bölgelere hiç bir gümrük vergisi ve harç ödemedi giriş ve çıkış yapmaktadır. Serbest bölgelerde elde edilen gelirler, kurumlar ve bireysel gelir vergisinden

ve katma değer vergisinden muaftır, ama şirketler çalışanları için sosyal sigorta paylarını ödemek zorundadırlar. Buna ek olarak, Türkiye'deki standartlaştırma düzenlemeleri, ürünler Türkiye'ye ithal edilmedikleri sürece serbest bölgelerdeki faaliyetler için geçerli değildir. Türkiye'de serbest bölgelerden iç piyasaya satış yapılabilir, ancak Türkiye'ye serbest bölgeden ithal edilen mallar ve gelirler ilgili tüm ithalat düzenlemelerine tâbidirler. Serbest bölgelerde yabancı şirketlerin faaliyetlerine ilişkin hiçbir kısıtlama bulunmamaktadır.

Ukrayna

68. 2006 yılının Ağustos ayında Ukrayna Parlamentosu, serbest ekonomi bölgelerinde özel vergi rejimlerinin ve teknoloji parkları için vergi teşviklerinin yeniden hayata geçirilmesini tavsiye eden bir taslak kararı desteklemiştir. Yabancı yatırımlar ayrıca Yabancı Yatırımlar Prosedürü Kanunu, Medeni Kanun ve Ticaret Kanunu ile düzenlenmektedir.
69. 1995 yılında USAID tarafından desteklenen “Toplu Özelleştirme Programı” (MPP) altında orta ve büyük ölçekli işletmeler özelleştirilmiştir. 2000 yılında 2000-2002 yılları için, hükümet tarafından toplu özelleştirmenin son aşaması kabul edilen ve söz konusu dönem için büyük stratejik sanayi işletmelerinin yatırımcılar tarafından satın alınmasına öncelik verilen hükümet politikasını tanımlayan özelleştirme programı onaylanmıştır.
70. Yabancıların mülk edinmesi ile ilgili çok az sınırlamalar vardır. Başlıca istisnalar yayıncılık ve silah imalatıdır. Bunun dışında Ukrayna'da yabancı yatırımcılar tarafından şirketlerin kurulmasına ve işletilmesine dair düzenleyici çerçeve, yerli yatırımcılar için geçerli çerçeveye benzemektedir. Genel bir kural olarak, yatırım lisanslarına ihtiyaç duyulmamaktadır, ancak tüm işletmeler kanunlar tarafından öngörülen şekil ve prosedürlere uygun olarak kurulacak ve ilgili hükümet daireleri nezdinde tescil ettirilecektir. Yabancı yatırımcılardan genel olarak DYY için resmi makamlardan özel bir onay almaları istenmemektedir.
71. Ukrayna Devlet İstatistikleri Komitesi'nden alınan verilere göre, 1 Ocak 2007 tarihi itibarıyla toplam DYY 23,2 milyar USD olarak gerçekleşmiştir. 2006 yılında ise DYY toplam 6,3 milyar USD olarak gerçekleşmiş olup, bu yönde olumlu bir dinamik görülmektedir.

IV. SONUÇ

72. KEİ bölgesinin uluslararası yatırım akışlarındaki rolü, son 10 yılda ticaretin yaygın olarak serbestleştirilmesi ve küreselleşme süreçlerinin de desteği ile olağanüstü büyüme göstermiştir. Ancak, yukarıda da belirtildiği gibi, Avrupa'nın diğer bölgeleri ve dünya ile karşılaştırıldığında, bölgenin genel yatırım akışları içerisindeki payı oldukça düşüktür. Dolayısıyla bölgedeki tüm ülkeler, yatırımın teşvikine dair gayretlerini gerek ikili seviyelerde, gerekse KEİ çerçevesinde işbirliği yaparak ve ortak projeler uygulayarak birleştirmek zorundadırlar. Milli hükümetler, bölgesel pazara gerçek entegrasyonu sağlamanın yollarını bulmak zorundadırlar; bu da etkin bir yatırım politikasının gelişmesine sebep olacaktır.
73. KEİ'nin ve faaliyetlerinin bu yöndeki rolünün önemi ülkelere her biri için daha da artmıştır, zira KEİ yatırımda işbirliği için tam teşekküllü bir forumdur ve kamu sektörü ile özel sektör arasında diyalog kurar. Örgüt, bölgesel ekonomik entegrasyona ve ticaretin serbestleştirilmesini ve yatırım sermayelerinin serbestçe dolaşımını engelleyen engellerin kaldırılmasına yönelik hayati önem taşıyan bir misyon ile karşı karşıyadır.
74. Yakın zamanda, KEİ'nin ve AB'nin yatırımlar alanındaki işbirliği, daha da ilerleyecektir. Avrupa Komisyonu'na gözlemci statüsü tanınması ve Avrupa Komisyonu'nun “KEİ-AB

Etkileşimi: KEİ Yaklaşımı” başlıklı Strateji Belgesi’nin kabul edilmesi, her iki örgütün yatırım işbirliğinin genişletmek amacıyla birbirlerine daha fazla yaklaşmaları için yeni fırsatlar yaratmaktadır.

75. Yabancı yatırımların ekonomik refah ve zenginlik üzerindeki katkısının artırılması amacıyla bir dizi meselenin çözülmesi gerekmektedir. Bu, yatırım projelerinde şeffaflığın artırılması, mevzuat çerçevelerinin ve bilhassa vergi kanunlarının geliştirilmesi, ekonominin yabancı yatırım çekmeye tâbi olmayan “stratejik” alanlarının daha net bir biçimde tanımlanması ticareti önündeki engellerin kaldırılması gibi meseleler için geçerlidir.
76. Her türdeki yatırımları geliştirme ihtiyacı, birçok üye ülkenin kendi ekonomilerini çeşitlendirmesi koşuluna bağlıdır. Bu durumda, portföy yatırımları büyük bir önem taşımakta ve bunların devamı doğrudan bölgedeki özkaynak piyasasının geliştirilmesine bağlıdır. Üye ülkeler, yatırım koşullarının tatminkârlığı ile bağlantılı milli ekonomilerinin malî ve kredi sistemini daha istikrarlı bir hâle getirmek amacıyla bu sektörü geliştirmelidirler.
77. Bölgede tamamen avantajlı yatırım koşulları yaratma hususunda hâlâ çeşitli siyasi meselelerin mevcut olduğu unutulmamalıdır. Yabancı yatırımların serbestisi bağlamında ortaklar arasında güven eksikliği gözlenmiştir. Dolayısıyla somut politikalar, paylaşılan prensipler ve değerler üzerine diyaloglar kurularak, paydaşlar arasında güvenin kurulması ve muhafaza edilmesi gerekmektedir.
78. Siyasi istikrar hiç şüphesiz avantajlı yatırım koşulları sağlamak için en önemli ön koşullardan biridir. Ülke içi siyasi durumların dışında ülkeler arası anlaşmazlıklar da güçlü yatırım politikalarının gerçeğe dönüştürülmesinin önünde önemli engellerden biridir ve bu anlaşmazlıkların yakın zamanda çözülmesi, bölgenin yatırım potansiyelini geliştirme sürecini oldukça kolaylaştıracaktır.
79. Yatırım koşullarındaki mevcut önemli negatif faktörlere ve belgede henüz yerine getirilememiş olan hedeflere rağmen, geleceğe iyimser bakmak için sebepler mevcuttur. Coğrafi avantajlar, pazar potansiyeli ve büyük doğal kaynakların varlığı, Karadeniz ülkelerini yabancı yatırımlar için oldukça cazip hâle getirmektedir ve yatırımların bölgede her ülkenin sosyal ve ekonomik kalkınmadaki rolü aşıkardır.